בקלבון ובמעשר בהמה: **היך עבידא.** כמו היכי דמי: ה"ג חלקו את הנכסים ולא חלקו את הבהמה חייבין בזה ובזה. וכ"ה בכבורות פ"ט. וסכי פירושו חלקו את הנכסים וחזרו ונשתתפו ולא חלקו בבהמה דגבי קלבון הוו כשאר שותפין ובגי בהמה הוו כתפוסת הבית: **הן הן עיקר נכסיו.** ופע"פ שחלקו את הנכסים ולא חלקו את הבהמה פטורין מקלבון: **רבי שמי.** פריך וכי מפני שעשיתן כאדם אחד אצל מעשר בהמה הואיל ולא חלקו נאמר שיהיו פטורין מן הקלבון אע"פ שלא נתנו שקליהן מן ירושת אביהן ואע"פ שהבהמות הן עיקר הנכסים אין לפטרן. כך למדתי ממגדל עוז בשם הר"מ מקוצי ולדעת כסרע"פ ודבריו תמוהין: **לא שנייא היא.** שאני הכא שהוא נותן סלע שלימה מאותן המעות שהיו מגיעין על חלקו הלכך הרי הוא כאילו לא חילקו: **ופריך מעתה.** לדבריך שעיקר הטעם שפטורים לפי שהוא נותן הסלע השלימה ממה שהוא מגיע על חלקו אפילו חלקו וחזרו ונשתתפו יהיו פטורין ואם לא תנן הכי: **היא שני אחין וכו'.** כלומר אין חילוק כל שבא מכח ירושה הרי הוא כתפיסת הבית אע"ג שאינן בירושה דאורייתא ולא שקל החותן בשבילם ויש פירושים אחרים בשמועה זו חז הנ"ל לפוס פשטא דשמעתתא: **שולחנין.** שגבו השקלים במדינה כמ"ש הרמב"ם הן נטלו אותן בשכרן: **להולאת דרכים.** להביא השקלים לירושלים

ירושלים: סליק **פרק ראשון**

הלכה א מתני' מלרפין שקלים לדרכונות. בני העיר שקבלו שקליהם יכולין להחליפן מדרכונות והוא המקבלנות והיו תורמין על הגבוי ועל העמיד לגבות כדי שלא יהיה חלק בקרבנות אף לאותן שעדיין לא שקלו: **נשבעין.** שלוחים לגזברים דהואיל ותרומה התרומה על המעות הללו קודם שנאבדו הרי נעשו כאילו היו ברשות הגזברים ואע"ג דאין נשבעין על ההקדשות בגמ' מתרץ לה: **ואם לאו.** שבעה שאבדו עדיין לא נתרמה התרומה ברשות הבעלים אבדו הלכך נשבעין לאנשי העיר: **גמ' ופריך ויעשו אותן מרגליות.** כלומר יקנו מרגליות בעד השקלים ולא יצטרכו להולאת הדרכים: **ומשני שמא פיזול במרגליות.** ויפסיד ההקדש: **דהאי דינינן המן.** בכורות פ"ח: **וכולן נפדין וכו'.** כלו' וכל הנפדין כגון בכור אדם והקדשות נפדין בכסף ובשוה כסף חוץ מן השקלים שהבא לשקול מחצית השקל צריך שיתן אותו כסף נקי מטבע מצוייר ולא שוה כסף ותני ותייר אלף מעשר שני והרלאין אינן אלא בכסף ולא שוה כסף: **ואין פודין.** מעשר שני בכלים: **מתניתא.** דתנן שהיו שופרות במדינה דוקא לתקלין חדתין לשקלים של שנה הבאה אבל לשקלים הישנים מי שלא שקל אשתקד לא היה שופרות במדינה אלא צריך להביאן למקדש: **ואני קן.** ותניא נמי הכי: **עתיקין במקדש.** כדתנן בתקון פ"ו וגירסת הרמב"ם נראה ותני כן עתיקין במקדש ועתיקין במדינה ולשון קושיא היא וכי תנן הכי: **מתניתין.** דתנן נגבו או שאבדו נשבעין ופטורין מלשלם דוקא בשומר חנם תייר: **אבל בשומר שכר.** אינו דין זה אלא משלם בגניבה ואבידה ואינו נשבע: **ניסעים מוויין.** נגב מזויין דאומש הוא ולשמירה זו לא קבלו עליהם: **כרס במ"ד וכו'.** אבל למ"ד אין תורמין על הגבוי אפי' נתרמה התרומה נשבעין לבני העיר והן שוקלין אחרים מתמיהם: **דר"ש היא.** הא דתנן במתני' דהשומרים נשבעים דר"ש היא דאע"כ הא קי"ל אין נשבעין על ההקדשות: **שבועה הקנה.** כדי שלא יזלזלו השומרים בשמירת הקדש אבל מדאורייתא

ריבב"ן

מתני' א' דרכונות. כמו דרכמוני זהב בספר עזרא: **מפני משוי הדרך.** להקל מעליהן. ירושלמי ועשו אותן מרגלית כלומר מכל השקלים יקנו מרגלית ויקלו ממשאו' יותר. ושני שמא תזול המרגלית ונמלא ההקדש מפסיד אבל הדרכונות אין לחוש שמא יחלו מהן המטבעות היוצאין בירושלים: מתניתא בתקלין חדתין אבל בתקלין עתיקין לא בדא כלומר בתקלין עתיקין מותר לקנות מרגלית ולא חיישינן שמא תזול שאין באין אלא לחומת העיר ומגדלותיה: **כני העיר ששלחו את שקליהן אם נתרמה התרומה.** מן הכסף שבאשכה ונתנוהו בקופות דתניא בתוספתא פרק ב' תורמין על המשכון ועל הגבוי ועל העתיד לגבות נמצא שאותן השקלים ברשות הקודש איתיהנו ונגנבו או נאבדו נשבעין לגזברין שהפסיד לקדש ואם תאמר והתנן בשבועות אין נשבעין על ההקדשות דרעוא אמר רחמנא ולא הקדש אמרי' בפרק הזהב אמר שמואל הכא בנוטל שכר עסקינן ונשבעין ליטול שכרן אי הכי נשבעין לגזברין נשבעין לבני העיר מבעי ליה אמר רבא נשבעין לבני העיר בתעמד הגזברין כי היכי דלא ניתשדינהו אלא הפרישו שקלים אי נמי כי היכי דלא ניקריהו פושעים והא נגנבו או אבדו קתני ושומר שכר חייב בגניבה ואבידה והכא נהי דלא משלמי דשומר שכר פטור לשלם להקדש דכי יתן אים אל רעהו כתיב ולא הקדש אגרייהו מיהא לפסוד אמר רבא נגנבו בלסטים מזוין אבדו שטבעה ספינתו כיס דהוי אונס ושומר שכר פטור באונסין ר' יוחנן אמר הא מני ר' שמעון היא דאמר קדשים שחייבין באחריותן נשבע עליהן בפרק מרובה אמר ר' שמעון קדשים שחייבין באחריותן חייב שלמו חייב באחריותן פטור לענין תשלומי כפל ומדחייב הנגב כפל כממונו דמי. הכי נמי לענין שבועה. תניא עד שלא נתרמה התרומה משנתרמה התרומה קדשים שאין חייב באחריותן מינהו דתנן תורמין על האבוד ועל הגבוי כו' אמר ר' אלעזר שבועה זו תקנת חכמים היא שלא יזלזלו בהקדשות פי' שלא יזלזלו בשמירתן נשבעין לבני העיר הואיל

תקלין חדתין

היך עבידא. היכי דמי: ה"ג **חלקו את הנכסים ולא חלקו את הבהמה** שחלקו בבהמה וחזרו ונשתתפו אע"ל לענין מעשר בהמה כשותפין ופטורין ממעשר הנכסים שלא חילקו עדיין שם תפוסת הבית עליהן ופטורין מקלבון והא קמ"ל דסד"א דלא נקל כולי האי דכיון דחלקו בבהמה נזל לחומרא וימא גלו אדעתייהו דלמיפלג בנכסים נמי קיימי ולחייבו בקלבון קמ"ל כתי מפרש לה בבכורות (פי ג) חלקו את הנכסים וחזרו ונשתתפו לגבי קלבון הו"ל כשותפין וחייבין ובבהמה דלא חלקו הו"ל עדיין שם תפוסת הבית על הבהמות וחייבין בזה ובזה: **הדא דאמרת.** דבשחלקו הנכסים לחוד דחייבין בקלבון שלא היתה בהמה בהמה שוה יותר מהנכסים: **הן הן עיקור נכסיו.** ואפי' חלקו הנכסים ולא הבהמות פטורים מקלבון דבתר רובא אזלינן: **ר"ש בעי.** אמתניתין פריך דקאמר לא חלקו פטורים מן הקלבון: **לא שנייא הוא.** כלומר וכי לא שנייא הוא דכיון דלא חלקו נותן סלע ל' שלימה דעדיין קיימת תפוסת הבית ולא חשיב כהלואה: **אפילו חלקו ונשתתפו.** דומתניתן נמי סלע ל' שלימה יהיו פטורין מן הקלבון ומשני ר' ביבי הוא שני אחין הוא שני גיסין כלומר כיון שחלקו אף שאח"כ נשתתפו הוו כאחרים לענין חייב קלבון: **רמ"ל נשקלים.** ר"מ לטעמיה דאמר לעיל כשם ששקלו תורה כך קלבונו תורה: **שולחנין.** שגבו השקלים במדינה הן נוטלין אותן בשכרן: **להולאת דרכים.** להביא השקלים לירושלים וי"מ להוצאות דרכים של השלחנים שהיו תחילה במדינה והולכים אח"כ למקדש: הדרן עלך **באחד באדר**

מתני' מלרפין שקלים לדרכונות. בני העיר שקבלו שקליהם יכולים להחליפן בדרכונות והוא מטבע של זהב להקל מעליהם משאו' הדרך: **שופרות.** תיבות שפיהן לר למעלה ומרחיב והולך כעין בוסם שופר כדי שלא יוכלו ליטול מהן כלום והיו עומדים בעזרה וכל אחד מביא שקלו ונותן בו: **במדינה.** בירושלם ולדברי הרמב"ם בשאר ערי ישראל: **ששלחו את שקליהן.** ביד שליח להוליכם לשכה: **אם נתרמה התרומה.** שהיו רגילים לתרום מהקופות לצורך הקרבנות והיו תורמין על הגבוי ועל העתיד לגבות כדי שיהיה חלק בקרבנות אף לאותן שעדיין לא שקלו: **נשבעין.** שלוחים לגזברים דהואיל ותרומה התרומה על המעות הללו קודם שנאבדו הרי נעשו כאילו היו ברשות הגזברים ובבני אדם שהם לו שיטה אחרת ואלו ב' הסלעות ממש ב' הסוגיות. בגא דאשונה קוגין דירושל'. בגא שניה סוגיא דבבלי ולא פליגי אהדדי ולכן פסק בתרוייהו דלרבי בכ"מ. דבסוגיין שמתא דתלמודא מוקי בשומר חנם כדאמר מתני' בש"ס דבש"ס צריך לאוקמי בלסטים מזויין ופשטא דמתני' נמא לה ולו' אבל הוא דמלא גוונא לאוקמי גם בש"ס כמ"ש אפילו תימא כו' ואכתי לא פליג אדעתייהו לפרושי רומי' דאין נשבעין על ההקדשות. אר"א דר"ש הוא דרש"ל קדשים שחייב באחריותן בנכסיו הן. ור"ל דאיירי בש"ח ואפשטא דסוגיא דגמ' קאי ולא תקשי ממתני' דב"מ דאין נשבעין להקדש מוקים לה כר"ש. והכא חייב באחריותן אף בכה"ג דנתרמה קודם שנאבדו דבה"ע פשוט במסירתם לש"ח ולכן עכ"פ נשבעין וכן משלמין גם כן אף בנתרמה קודם שנאבדו וכמ"ש הרמב"ם בפירושו להר'. ומתני' לא חילק אלא אם נשבעין לגזברין או לבני העיר ופקא מינה כדמפרש לקמן בסוגיא אבל משלמין בין כך ובין כך וזה ימא כסברת מרן הכ"מ דמ"ש ושוקלין אחרים כו' קאי גם ארישא ולכן לא פריך הכא כדפריך בבבלי אם לאוקימתא דהא מני ר"ש תינה עד שלא נתרמה כו' אבל משנתרמה קדשים שאין חייב באחריותן הוא. דסבירא ליה דבכה"ג שנתנו לש"ח אף בנתרמה חייב באחריותן וכדלקמן ורי"א ד"ה היא. דאף דבאמת דבכה"ג חייב באחריותן וכדאמר ר"י גופיה לקמן הפרש שקלו ואבד חייב באחריותן עד שימסור לגזבר רק גם שחייב

ופעמים שהם פטורים מזה ומזה היך עבידא (חלקו את הנכסים ואח"כ חלקו את הבהמה חייבין בזה ובזה חלקו את הבהמה ואח"כ חלקו את הנכסים פטורין מזה ומזה) [א]חלקו[ה] אהנכסים ולא חלקו הבהמה חייבין בזה ובזה חלקו הבהמה ולא חלקו את הנכסים פטורים מזה ומזה א"ר מנא הדא דאת אמר בשלא היתה הבהמה רוב אבל אם היתה הבהמה רוב הן הן עיקר נכסים ר' אבין אמר ר' שמי בעי מפני שעשיתן כאדם אחד אצל מעשר בהמה את פוטרו מן הקלבון א"ל לא שניא היא שהוא נותן סלע א' שלימה מעתה אפילו חלקו [ב]וחזרו ונשתתפו חייבין במעשר בהמה ופטורים מן הקלבון ותנינן חייבין בקלבון ופטורין ממעשר בהמה: ר' בא בשם אבא בר רב הונא היא שני אחים שירשו את אביהן היא שני גיסין שירשו את חמיהן [ב]לאיכן[ג] היו הקלבנות נופלין ר"מ אומר לשקלים רבי לעזר אומר לנדבה ר"ש שזורי אומר [ד] (א)ריקוע זהב וצפוי לבית קודש הקדשים בן עזאי אומר שולחנין היו נוטלין אותן בשכרן ויש אומרים להוצאת דרכים:

הדרן עלך פרק באחד באדר

הלכה א מתני' [ג]מצרפין[ג] שקלים לדרכונות מפני משוי הדרך כשם שהיו שופרות במקדש [ד]כך היו שופרות במדינה בני[ד] העיר [ה]ששלחו את שקליהן ונגנבו או שאבדו אם נתרמה התרומה נשבעין לגזברין ואם לאו נשבעין לבני העיר ובני העיר שוקלין תחתיהן נמצאו או שהחזירום הגנבים אלו ואלו שקלים ואין עולין להן לשנה הבאה: **גמ'** ויעשו אותן מרגליות שמא תזיל המרגליות ונמצא החקדש מפסיד כההיא דתנינן תמן וכולן[ה] [ו]נפדין בכסף ובשוה כסף חוץ [ז]משקלים [ג][ח]ואין פודין בכלים [ט]וא"ר שמואל בר רב יצחק שמא יזילו הכלים ונמצא החקדש מפסיד אוף הכא נמי שמא תזיל המרגליות ונמצא החקדש מפסיד מתניתא בתקלין חדתין אבל בתקלין עתיקין לא בדא ותני כן [י]עתיקין במקדש ואין עתיקין במדינה מתני' בש"ח אבל בשומר שכר לא בדא א"ר אבא [כ]ואפילו תימר בש"ש נגנבו[ל] בלסטים מזויין אבדו [ב]כמי שטבעה ספינתו בים [ג]א"ר יוסטי ב"ר סימון אתיא כמ"ד תורמין[מ] [נ]על הגבוי ועל העתיד לגבות [ד]ברם כמ"ד אין תורמין לא על הגיבוי (ולא על הממושכן) ועל העתיד לגבות לא בדא: [ד][ס]בני העיר ששלחו את שקליהם כו': א"ר אלעזר דר"ש היא דר"ש אומר קדשים שהוא חייב באחריותן כנכסיו הן א"ר יוחנן ד"ה היא משום שבועת תקנה. ע"ד דרבי יוחנן ניחא נשבעים לגזברים ואם לאו נשבעים לבני העיר ובני העיר שוקלים אחרים תחתיהן

מסורת השש"ס

ה) בכורות נו ב, ב) תוספתא פרק ג' ועי' מנחות קח ב, ג) בכורות נא ב, ד) ב"מ דנ"ז ב יומא דס"ב ב, ה) בכורות מט ב, ו) אמר, ז) עי' ב"מ נח ב, ח) כתובות קח ב,

עין משפט נר מצוה

לח א מיי' פ"ו מהל' בכורות הלכה יא ופרק ג משקלים הלכה ה והשגות:

לט ב מיי' פרק ג משקלים הל"ז והשגות:

א ג מיי' שם פ"ב הלכה ד:

ב ד מיי' שם הל"ח:

ג ה מיי' שם פ"ג הלכה ח ט:

ד ו מיי' פרק יא מבכורים הלכה ו טוש"ע יו"ד סי' שם:

ה ז מיי' פרק ג משקלים הל"ח:

ו ח מיי' שם פרק ב הל"ח (בהיפוך):

ז ט מיי' שם פרק ג הלכה ט:

ח י מיי' שם פ"ב הלכה ט:

נוסחת הבבלי

(א) ריקועי פחים ליפוי כו': (ב) ממי ששקעה ספינתו כו': (ג) ל"ר איסטרי' בן סימון: (ד) ברס אית מאן דאמר אין כו':

הגהות הב"ח

(ס) בני העיר ששלחו את שקליהן:

הגהות הגר"א

[א] חלקו הנכסים וכו'. כל"ל ועיין בק"ע: [ב] ל"ל אפי' חלקו ונשתתפו פטורין מן הקלבון והשאר נמחק. וה"פ אפילו חלקו ונשתתפו דנתינן נמי סלע ל' שלימה יהי' פטורין מן הקלבון ומשני ר' ביבי וכו': [ג] ואין פודין בכלים ל"ג: [ד] בני העיר וכו' ל"ג לה:

גליון הש"ס

[א] עי' בריטב"א שבועות דף י' ע"ב וברש"י שם:

ופטורים: **שוקלין אחרים תחתיהן.** ששקלים הראשונים ששקלו לא עלו להן: **גמ' ויעשו אותן מרגליות.** אריש' פריך אמאי אין מלרפין למרגליות שהוא קל יותר: **פיזול המרגליות.** וכן לכל שוה כסף אבל טיבעא לא זייל: **וכולן.** לעיל קתני התם הדברים שצריך לפדותם כגון בכור אדם ודומיהן וקאמר וכולן נפדין וכו': **מתניתן.** דקתני שהיו שופרות במדינה דוקא לתקלין חדתין דהיינו לשקלים של שנה הבאה אבל לתקלין עתיקין דהיינו נמי שלא שקל אשתקד לא היו שופרות במדינה אלא צריך להביאן למקדש דוקא: **מאני'.** דקתני נגנבו ונאבדו נשבעים השלוחים ופטורים מלשלם: **אבל בשומר שכר אינו דין זה.** דש"ש אינו נפטר בשבועה אלא חייב בגניבה ואבידה: **בלסטים מוויין.** דהוי אונס ובאונס אפילו ש"ש פטור אם נשבע שנאנסה: **אפילו כמ"ד.** מתני' דמתלק בין נתרמה קודם שנאבדה או לאחר שנאבדה: **על הגבוי.** שבני העיר גבו ומסרום ליד שליח: **לא בדא.** דלדידיה אפי' נתרמה התרומה קודם שנאבדה כיון דאין תורמין על הגבוי לאו נכנסו המעות הללו לרשות הגזבר וברשות בני העיר קיימא ונשבעין לבני העיר ובני העיר שוקלין אחרים תחתיהן: **דר"ש היא.** הא דתנן במתני' דהשומרים נשבעים דר"ש היא דאע"כ הא קי"ל אין נשבעין על ההקדשות: **שבועה הקנה.** כדי שלא יזלזלו השומרים בשמירת הקדש אבל מדאורייתא